

2/2006

KNIŽNÍ ZNAČKA

SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

STO LET OD NAROZENÍ JAROSLAVA ŠVÁBA

Náš spolek, zásluhou Otakara Hradečného, vydal v roce 1981 zvláštní tisk soupisu exlibris Jaroslava Švába s úvodem prof. Vojtěcha Cinybulka a se dvěma příloženými exlibris. Doplněk soupisu, který zpracovali F. Pultr a dr. S. Vencl, vyšel pak v roce 1998. Celkem je zaznamenáno 270 exlibris.

Jaroslav Šváb byl členem SSPE od roku 1969 a v roce 1984 byl jmenován jeho čestným členem.

Připomeňme si co o jeho tvorbě exlibris napsal V. Cynibulk: „Švábovy knižní značky tvoří osobitou a s tvorbou jiných grafiků nezaměnitelnou kapitolu československé drobné grafiky. Jednou z příčin je tu umělcův zásadní vztah k exlibris. Šváb cítí knižní značku jako samostatnou disciplínu užité grafiky, chápe ji jako závazný kompoziční celek se všemi specifickými rysy logického organismu, v němž je zákonitě spojena kresba, znak, symbol s legendou. U Švába se nikdy nesetkáme s tím, co je příznačné u exlibris mnohých mladých grafiků, totiž s oním směřováním k volnému grafickému listu, v němž písmo jaksi překáží, a proto je legenda potlačována třeba jen do miniaturních iniciál, často až k nepostihnutí zašifrovaných do kompozice. Naopak text je mu mnohdy východiskem kompozice, estetickým komponentem, ba někdy přímo jediným prvkem a charakterizačním prostředkem.“

Jaroslav Šváb, malíř, grafik, ilustrátor a pedagog, se narodil 24. 5. 1906 v Hodoníně a zemřel 16. 5. 1999 v Praze. Po maturitě na reálném gymnáziu v Táboře, kde

Jaroslav Šváb, X3, 1980

byli jeho profesory rovněž Jaroslav Vodrážka a Karel Štika, studoval v letech 1925 až 1931 na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u prof. J. Bendy a F. Kysely. V letech 1939 až 1948 vedl soukromou výtvarnou školu *Officina Pragensis*. Od roku 1942 byl členem SČUG Hollar. Ve volné grafice a kresbě se převážně věnoval zobrazování krajiny a měst (Praha, Tábor). Nejznámější a nejpůsobivější je však jeho knižní grafika. Vytvořil velké množství knižních obálek a celkových grafických úprav knih pro významná česká nakladatelství, kde používal vlastní kreslené písmo, výraznou symboliku obsahu knihy a kontrastní barvy. Rovněž jeho plakáty pro umělecké výstavy a divadelní představení upoutávají pozornost svým nevšedním řešením a přímo vybízejí k návštěvě. Několik divadelních plakátů vytvořil také pro Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, kde je významnou členkou činoherního souboru jeho dcera Monika Švábová.

Podrobnější informace o výtvarné tvorbě Jaroslava Švába nalezneme ve Slovníkovém listu (SSPE 1999) a v monografii Luboše Hlaváčka, vydané Nakladatelstvím československých výtvarných umělců v Praze v roce 1966.

Lgh

TVŮRCI EXLIBRIS NA BRUNTÁLSKU A KRNOVSKU

Lilly Gödl-Brandhuber, C5

Nejstarší malířkou a grafičkou, pocházející z této oblasti, která se tvorbou exlibris zabývala, byla **Lilly Gödl-Brandhuber** (*1875 Vrbno pod Pradědem). Již před 1. světovou válkou vytvořila desítky krajinářských exlibris leptem či akvatinou pro německé majitele. Žila v Německu, v Mnichově.

V Břidličné se téměř před padesáti lety usadil malíř a grafik, rodák ze Slavkova u Uherského Hradiště, **Josef Škubna** (*1927), absolvent uměleckoprůmyslové školy ve Zlíně. Ten působil v propagaci dřívějšího podniku Kovohutě Břidličná. Pro soutěž Ex libris Krnov 98 vytvořil tři exlibris. Dvě v hlubotisku a jedno v linorytu. Za linoryt obdržel 3. cenu v kategorii ostatních grafických technik.

V roce 1946 se v Bruntále narodila **Jana Krejčová**. Je autodidakt a exlibris se zabývá vedle dalších výtvarných disciplin již několik desetiletí. Vytvořila jich několik set, především v linorytu. Ten byl dříve černobílý, nyní často barevný. V dalších technikách tvoří zřídka. Dnes je známa jako olomoucká výtvarnice, která se v několika mezinárodních soutěžích umístila na předních místech. Olomouc je také často námětem jejich lístků.

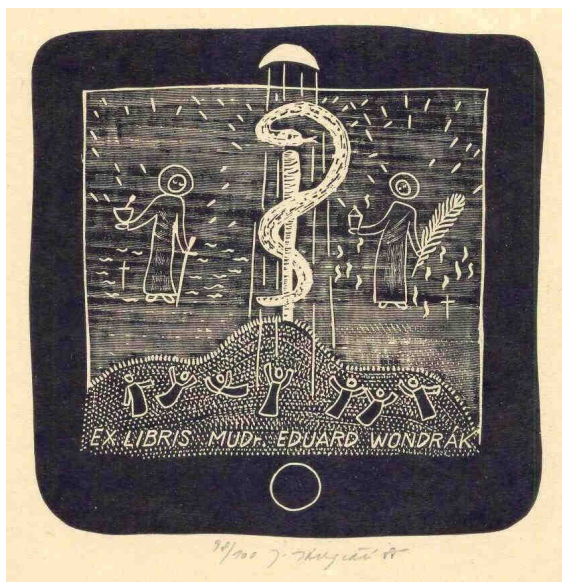
V Bruntále se rovněž narodil **Jindřich Walla** (*1954), který dnes bydlí v Olomouci. Studoval na AVU v Praze u prof. Ladislava Čepeláka. Tvorbou exlibris se příliš nezabývá, přesto jich vytvořil již celou řadu, a jsou kouzelná. Často jsou s motivy zvířat a krajiny. Pokud jde o techniku, pak používá lept, mezzotintu a suchou jehlu.

Z Vrbna pod Pradědem pochází **Lenka Falušiová**, dnešní studentka Střední umělecké školy v Ostravě, která na loňském XI. trienále v Chrudimi obdržela čestné uznání ve studentské kategorii za vlastní exlibris, provedené leptem a akvatintou. Ta je pro nás příslibem do budoucna.

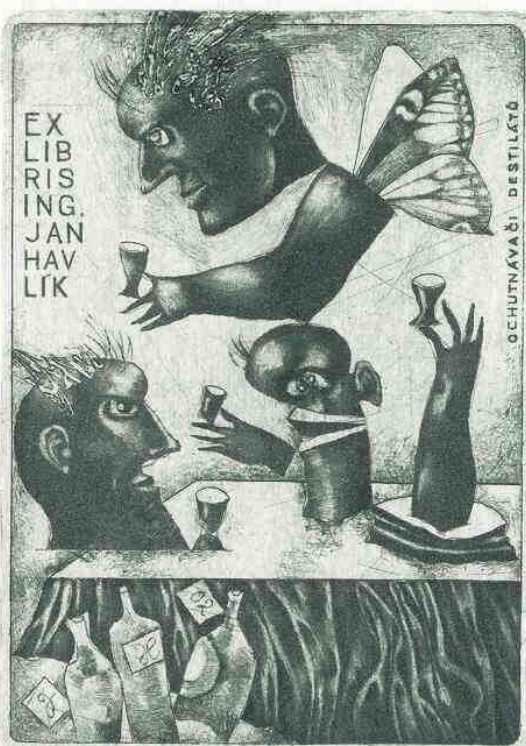
Následující dva malíři a grafici byli spjatí bydlištěm i pracovně jak s Bruntálem, tak i s Krnovem. Starším z nich je **František Černý** (*1936 Ratenice), který je dnes známý především jako opavský malíř, člen výtvarných skupin X a Gama. Tvoří však také volnou grafiku, novoročenky i exlibris. Těch je dosud několik málo desítek, většinou v technice leptu s akvatintou nebo v suché jehle. Exlibris tvoří téměř výhradně pro neseberatele a dodržuje zásadu, že zobrazení má vždy vztah k budoucímu majiteli lístku. Mladším z nich je dnešní krnovský malíř a grafik **Jindřich Gola** (*1940 Ostrava), absolvent Střední uměleckoprůmyslové školy v Brně, který vytvořil dosud pouze jedno exlibris, jehož vznik lze datovat již do dob studií. Šlo o suchou jehlu. Své novoročenky dělal však dlouho v linorytu, zejména vypalováním, později přešel na kresbu, koláže a ofset.

Krátkým setkáním s Krnovem prošel také později velmi známý tvůrce exlibris **Ladislav Rusek** (*1927 Hrabství). Žil tehdy ve Skrochovicích a v Krnově začal navštěvovat těsně před 2.

světovou válkou zřízené matiční gymnázium, kam chodil spolu s pozdějším uměleckým fotografem Miloslavem Stiborem. Gymnázium bylo však po pár dnech uzavřeno a Ladislav Rusek později vystudoval Univerzitu Palackého v Olomouci,

Jana Krejčová, C3, 1985

František Černý, C3, 2002

kde žije dodnes. Vytvořil okolo 1000 exlibris a 500 novoročenek, zejména linorytem a vzácněji jinými technikami. Jeho osobitý rukopis je obecně znám. Často k němu přísluší i modrofialová barva.

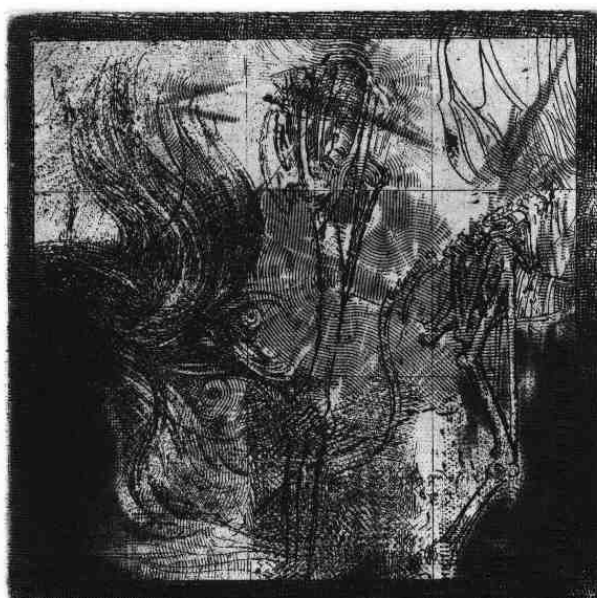
Pro svou výstavu v roce 1998 v Krnově provedl absolvent Univerzity Palackého v Olomouci **Jiří Záviš** (*1931 Ostrava) několik desítek kreslených velkorozměrových exlibris s historickými postavami z oblasti Jeseníků a Osoblažska. Těmto postavám se věnuje již delší dobu a vydal je také v tištěných souborech pro kulturní a informační střediska regionu.

Velmi obsáhlým grafickým, ale i malířským a sochařským dílem se může pochlubit **Svatoslav Böhm** (*1934 Žďár nad Sázavou), který je s Krnovem spjat nejdéle. Pracuje zde od ukončení svého studia na Střední uměleckoprůmyslové škole v Brně. S jistotou mohu potvrdit u něj pouze dvě exlibris, zato novoročenek vytvořil několik set. První exlibris byla pérovka pro prof. Václava Křupku v šedesátých letech minulého století. Druhé exlibris pro nakladatele B. Čelovského bylo, vzhledem k jeho rozsáhlé knihovně, tištěno ofsetem. Novoročenky však tvořil Böhm i v linorytu či sítotiskem a jsou často odrazem politické situace v republice. Mnohem známější jsou však Böhmovy grafické úpravy knih, pozvánky, místenky, plakáty, drobná grafika a loga. Tak kupř. do soutěže na logo pro Ex libris Krnov 98 předložil šest návrhů. Za poslední práce byl na III. bienále drobné grafiky Graftix 2005 v Břeclavi odměněn cenou poroty. Jeho grafický list obdrželi také např. významní členové SSPE na sjezdu v roce 2004 v Opavě.

Dále musíme vzpomenout dnes již zesnulého akademického malíře a grafika **Vladivoje Jindřicha** (*1950 Jevíčko, †2001 Krnov). Ten vytvořil jediné exlibris na jméno autora tohoto článku a to suchou jehlou. Zato návrhy do soutěže na logo Ex libris Krnov 98 dodal tehdy čtyři, z nichž jedno bylo vítězné. Do samotné soutěže podal pět exlibris v počítačové grafice, v nichž reagoval na povodeň v roce 1997. Obdržel za ně 1. cenu v kategorii ostatních grafických technik. Novoročenky vytvářel zpočátku technikou suché jehly, později přešel na počítačovou grafiku.

Pavel Charousek (*1962 Dvůr Králové nad Labem) je sochař, absolvent VŠUP v Praze, dnes žijící v Kanadě, dříve, po dobu téměř dvou desetiletí, žil v Krnově. Proto se také on zúčastnil již několikrát vzpomínané krnovské soutěže, kterou obeslal třemi rytinami do zinku na místní témata. V kategorii hlubotisku s nimi obsadil 3. místo. Další exlibris tohoto autora mi nejsou známa.

Autorkou, kterou krnovská soutěž inspirovala k další tvorbě exlibris, je absolventka Střední uměleckoprůmyslové školy v Brně **Dobroslava Broďáková-**

Dobroslava Broďáková-Urbánová, C3

Urbanová (*1954 Kojetín), která se věnovala drobné grafice vedle malby již dříve. Po odchodu z trvalého zaměstnání však zařazuje do své tvorby také exlibris. V loňském roce vytvořila 11 exlibris a v tvorbě pokračuje. Používá techniku leptu, někdy v kombinaci se suchou jehlou a slepotiskem. Zúčastnila se také loňského IV. trienále Havířov 2005 a na XI. trienále českého ex libris v Chrudimi, kde jí bylo uděleno čestné uznání. Věříme, že se s tvorbou exlibris této vyzrálé grafičky budeme setkávat i nadále. Vyslovuji také přání, aby i u ostatních grafiků z Bruntálska a z Krnovska zaujala tvorba exlibris významnější místo v jejich tvorbě.

Ing. Jan Havlík

Literatura:

A13 - volné sdružení krnovských výtvarníků. Katalog. Krnov 1994.

Ex libris Krnov 98. Katalog. Krnov 1998.

Rusek Ladislav: Útěk od hraniční řeky. Krnovsko, II.ediční řada, 4.část. Krnov1993.

Vencl Slavomil: České exlibris. Hollar. Praha 2000.

Výtvarná skupina Gama. Katalog. Kostelec nad Orlicí 1999.

XI.trienále ex libris Chrudim 2003 – 2005. Katalog. PNP. Praha 2005.

HELENA CEJNAROVÁ,

malířka, grafička, ilustrátorka a průmyslová výtvarnice, se narodila 22. 7. 1943 v Rovni u Českého Dubu.

Odborné vzdělání získala externím studiem malby na Škole výtvarných umění v Praze u prof. Jaroslava Šámala (1959-1962). Další roky (1962-1966) studovala na Škole uměleckých řemesel v Brně sochařství a keramiku u profesorů Františka Šenka a Františka Navrátila. Dalšími profesory byli Emanuel Ranný, Jan Maria Najmr a Antonín Odehnal. Současně pokračovala v soukromém studiu malby u prof. Eduarda Miléna. V profesionální dráze ji provázel další z výborných učitelů, Franta Patočka z Liberce.

Na své soukromé učitele vzpomíná Helena Cejnarová takto: „*Na pana Miléna vzpomínám snad nejvíce. Znali jsme se celá desetiletí. Pocházel z kraje, kde jsem se narodila i já. Jezdila jsem k nim na Malou Skálu i do Brna. Vlastně, moje brněnská škola byl jejich nápad, abych jim*

byla blíž, protože mě pan profesor stále zahrnoval novými výtvarnými úkoly. Stále vzpomínám na jeho nádherně optimistické obrazy, na jeho barevné litografie, na jeho krásnou grafiku z Malé Skály i ze starého Brna. Vzpomínám na jeho přátele. Případala jsem si vždy u nich jako na jiném, mnohem krásnějším světě. Právě tam

Helena Cejnarová, X3, 2005

vznikla moje veliká náklonnost a láska ke kresbě a ke grafice. Později ve škole a v praxi to byla už jen tvrdá životní realita. To už mě profesori a zákazníci jen nutili někam pokračovat, a já jsem se snažila jen jít a jít. Rovněž ráda vzpomínám i na akademického malíře Frantu Patočku. Pan Patočka byl pro mě tátou, poradcem a tím, kdo vždy dovedl pomoci a poradit. Jeho výtvarné práce si nesmírně vážím.“

Po ukončení studií nastoupila do zaměstnání v Liberci. Začínala v Ateliéru Propag, v letech 1968-1985 byla zaměstnána v reklamní tvorbě. Pak přešla do Ateliéru Severočeského muzea v Liberci.

Helena Cejnarová, X3, 2005

jak je příznačné její generaci, k subjektivnímu pojetí uměleckého díla. Její umělecká a lidská osobnost, v mnohém romantická, tkví v zážitcích a prožitcích Krajiny dětství a mládí. Helena Cejnarová prokazuje také kresebně-dokumentaristické nadání. Přesnost a preciznost ji kvalifikují jako vynikající ilustrátorku. Bohužel této schopnosti nebylo, až na výjimky, zatím využito našimi editory.

Ke grafice se dostala velmi brzy, s příchodem do propagační tvorby. Příležitostnou grafiku chápe jako aktuální sdělení. Spojením obrazu a písma často zobrazuje běžné životní situace a děje. A aby nebylo snadné zpochybnit autorčin záměr, často doprovází obraz vloženým slovem nebo stručným citátem. Takto vytváří také svoje novoročenky a exlibris. Její exlibris nemají obvykle sběratelský charakter. Nepatří většinou českým sběratelům, ale jsou určena podnikům a institucím v zahraničí. Jsou uváděna ve výstavních katalozích a často také oceňována. Její práce jsou zastoupeny v knihovnách a galeriích v Polsku, Turecku, Bulharsku, Španělsku, Finsku, Litvě, Mexiku a v Itálii.

Exlibris tiskne sama (takřka na koleně) a jejich náklad obvykle nepřevyšuje 35 kusů. Třebaže používá počítačovou grafiku a pokládá ji za zajímavou, zůstává obvykle u techniky černobílého linorytu, kterou ovládá dokonale. Její linoryty jsou technicky úsporné, výtvarně vynalézavé a díky velikosti a kompozičnímu začlenění nápisů do obrazu nevykazují hluchá místa. Obvykle jsou zastoupeny figurální motivy, kontury architektonických prvků a doprovodné atributy, vyjadřující pohyb a sílu

životního optimismu. Jsou rovněž zastoupeny náměty krajin a přírody. Linoryty tvoří jak s výjimečnou jemností, tak jindy i s robustností, s důrazem na různé situace a děje.

Sestavil jsem předběžný soupis exlibris Heleny Cejnarové, který začíná až rokem 2000, protože autorka neuchovala žádná exlibris z dřívějších let. Publikace soupisu bude směřovat k tomu, aby sběratelé obdrželi alespoň dostupné informace z posledních let. Paní Helena Cejnarová si naši pozornost rozhodně zaslouží.

Adresa autorky: Helena Cejnarová, Na Perštýně 592/19, 460 01 Liberec 1.

Zdeněk Konečný

PAPÍROTISKY KARLA VALTRA

Naše pravidelné měsíční schůzky v pardubickém hotelu Evropa plynou zavedeným a poklidným rytmem. Rádi se scházíme, svěřujeme se s dojmy ze zhlédnutých výstav a pochlubíme se přírůstky sbírek, a zejména se věnujeme prohlížení některého autora, na kterém se dohodneme a jehož práce přineseme ze svých sbírek. Ale každý rok se nám povede některý večer, který výrazně vybočí z vyjetých kolejí.

Takový byl únorový večer 16. 2. 2006. Využili jsme toho, že mezi nás chodí i pan Jiří Valter, hudebník pardubické filharmonie - syn táborského malíře a grafika Karla Valtra, který shodou okolností o den později oslavil své devadesáté sedmé narozeniny. Karel Valter není autor, který je zavedený mezi sběrateli exlibris (udělal pouze jedno exlibris), ale je to skvělý a uznávaný malíř a osobitý grafik.

Pan Jiří Valter přinesl grafiky svého otce, větších formátů než jsme zvyklí (A2), a pomalu je posílal kolem stolu, kde jsme je jeden po druhém posvátně brali do rukou, prohlíželi si je a přemýšleli o nich. Tuto naši činnost pan Jiří Valter doplňoval ukázkami z katalogů výstav a řadou osobních vzpomínek. Viděli jsme suché jehly z malířových cest a obdivovali jsme grafickou specialitu Karla Valtra – papírotisky. Tato speciální technika je, alespoň v jeho podání, více než klasické grafice podobná monotypu. Byl to zážitek tvarů, vycházejících z přírody, a zážitek z vnímání barev, doplněný osobními vzpomínkami syna umělce.

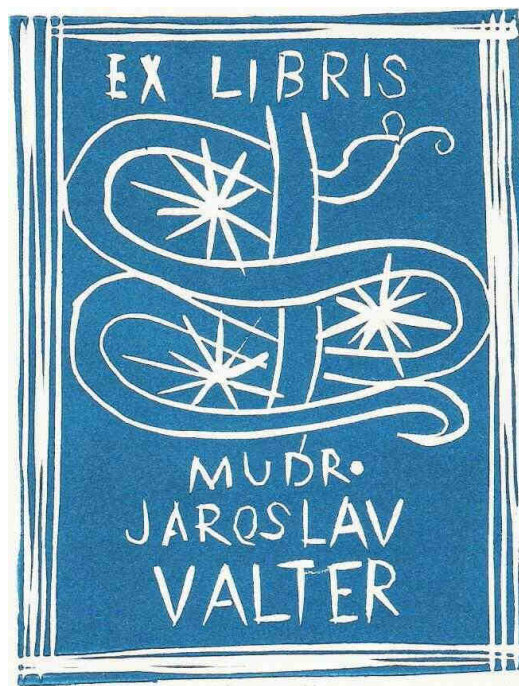
Abych o filosofii a projevu tohoto malíře nepsal nekvalifikovaně, budu raději citovat z textu Hynka Rulíška z katalogu jedné z dávných malířových výstav: *„Na prahu šedesátky Karel Valter dospěl k hodině prozření, k záblesku vnitřního světla, k bodu, jenž se zdá být jedním z vrcholů jeho tvorby. V druhé polovině šedesátých let, kdy měl za sebou zkušenosti s různorodým ztvárněním barevné hmoty i konstrukcí obrazové plochy, se propracovává k bohatství tvarovému i koloristickému, k nečekanému svobodnému uvolnění básnické imaginace. Snad bychom zde mohli spatřovat podnětnou úlohu několika cest do starých kulturních středisek evropského jihu, do Řecka a Itálie, které ostatně i v uplynulých staletích lákaly Seveřany svým fascinujícím a inspirujícím kouzlem – sluncem, živými barvami, stále proměnlivým majestátným mořem, bujnou vegetací i rozmanitým reliéfem skal. Bezprostředně se tyto zážitky projeví i v sérii papírotisků, jeho vlastní osobité grafické technice, tištěných zprvu na černý matný papír tlumenějšími barvami, později na bílý papír s černým podtiskem.*

V papírotiscích se poněkud více dostala ke slovu konstruktivnější složka jeho osobnosti, tvary jsou jednodušší, přesněji formulované, kompozice jasnější, oprostěná od přebytečných detailů, což si vynutila i sama technika. Vyžadovala i určitější a přesnější formulaci myšlenky již od začátku. Naplno se v nich ale rozezněla svobodná a úchvatně intenzivní barevnost, jež se současně začala projevovat i v malbě. Tvorba papírotisků zaplnila úsek o málo delší než deset let, přesto patří k nejpozoruhodnějším vrcholům celého Valtrova díla. K jejich objevu jej přivedlo pozorování malíře pokojů tvořícího vzory na zdi pomocí kartónových tzv. patron. Tuto zprvu jednoduchou techniku obohatil mnoha finesami, otisky listů, hadrů, rukou, různě drsnými papíry i rozrušováním jejich povrchu, rozmanitým způsobem nanášení barev atd. Mohl vytisknout i více tisků, jež měly sice stejnou kompozici, ale lišily se barevně. V motivech se objevuje krajina, byť ne v běžném slova smyslu, různé přírodní motivy, zátiší, lidé při práci, zvířata či jakási fantazijně transformovaná syntéza těchto prvků pojata jako poetické podobenství posunuté do obecnější roviny.“

Karel Valter prý vytvořil za svůj dlouhý život pouze jedno exlibris, a to pro svého bratra MUDr. Jaroslava Valtra někdy ke konci šedesátých letech technikou dřevorytu (106:83), které bylo vytištěno modrou barvou. Exlibris bylo určeno a také používáno pro označování vlastníka knih. Námět byl zvolen podle lékařského povolání – had

obtočený kolem hole. Ale i zde autor svým zkratkovým způsobem hůl ozvláštnil symbolicky naznačenými květy. Toto exlibris jsme spatřili až po dvou měsících po uvedeném večeru. Panu Jiřímu Valtrovi se totiž povedlo zmíněné exlibris najít v archivu svého otce a přinesl účastníkům večera několik výtisků.

Zdeněk Řehák

Jaroslav Valter, X2

SVATEBNÍ OZNÁMENÍ ARNOŠTA HOFBAUERA A ZDEŇKA NEJEDLÉHO

Arnošt Hofbauer (1869-1944 Praha), žák Ženíškův, Pirnerův a Hynaisův, profesor Umprum, zakládající člen SVU Mánes, člen SČUG Hollar, sice příliš nevynikl v malbě, zato však jeho užitá grafika představuje jeden ze základních tvůrčích přínosů české secese (viz Nová encyklopedie českého výtvarného umění 1, Academia Praha 1995, s. 272). Kromě ojedinělých exlibris (S. Vencel, České exlibris, Praha 2000, s. 53) však jeho příležitostnou grafiku neznáme. Již proto jeho vlastní svatební oznámení ze sbírky Vladimíra Mikuleho (jemuž vděčím za upozornění a

předlohu pro reprodukci díla) znamená informační přínos. Jde o vzácný doklad z přechodného období, kdy se svatební obřad měnil v občanský, resp. úřední úkon. Na tomto listu se zmíněný vývojový proces obráží nesouladem jednotlivých složek oznámení: Romantickému výjevu s plachetnicí na rozbouřeném moři konkuruje reziduum náboženského smýšlení v podobě anděla strážce v pozadí objímajícího se páru; celý obraz navíc neladí s takřka zdeúřední strohostí formulace legendy. (Stranou ponechávám otázku, zda by konstrukci zobrazeného člunu schválili stavitelé lodí.) Jde o nesignovaný lept vel. 116:160 mm z roku 1906.

Kolik tisků tohoto vzácného dokladu vývoje české rodinné grafiky vůbec existovalo? A kolik z nich se mohlo dodnes dochovat? Každý doklad rodinné grafiky tohoto druhu zasluhuje zvláštní pozornost: velmi pravděpodobně se jich netisklo mnoho a jen málokterý tisk přežil ve sbírce. Jako ostatní artefakty rodinné grafiky byly většinou spotřebovány v úzkém okruhu

příbuzných. Sběratelé se k listům tohoto typu dostávají spíše náhodou, jako vzácné listy se ani nestávají výměnným artiklem.

Svatebním oznámením, která představují typ grafiky specifické vypovídací schopnosti (cf. Knižní značka 1996, č. 1, s. 10-12), zůstáváme dlužni specializovanou pozornost, ačkoli jde o artefakty přitažlivé netoliko umělecky, jako svědectví o duchu doby a případně i doklad názorového vývoje (resp. vývrtek) aktérů. Koho by nezapomínala např. reprodukce svatebního oznámení Zdeňka Nejedlého (1878-1962), životopisce zároveň Masaryka a Lenina, od 25 let věku člena Královské české společnosti nauk, dvojnásobného nositele Leninova řádu, presidenta ČSAV (a až do konce svých dnů nadšeného obdivovatele nenadšených baletek z protějščího Národního divadla), autora asi 50 svazků vybraného díla atd.?

Uvítal bych, kdyby se podařilo existenci tohoto listu, který jsem před lety pouze spatřil, potvrdit. Jde o dvoubarevnou litografii (?) Viktora Stretti (1878-1957) s motivem Hradčan a textem v květinovém rámci se stuhami. Text dokládá, že spisovatel dr. Zdeněk Nejedlý byl oddán s Marií Brichtovou v sobotu 2. září v 11 hodin ve svatováclavské kapli katedrály sv. Víta. Vročení - před 1. světovou válkou? - jsem však marně hledal v důkladných soupisech grafického díla V. Stretti (viz A. Novák 1938, Příloha Hollaru, roč. 14, sv. 2, i J. G. Karásek 1956, V. Stretti, Popisný seznam grafického díla, SNKLHU Praha). Buď tedy tento list soupisům unikl, a nebo nejde o původní grafickou techniku, ale jen o reprodukci kresby? Nemáte ten vzácný list náhodou ve své sbírce?

Slavomil Vencel

JEŠTĚ JEDNOU K EXLIBRIS EMY DESTINNOVÉ

Časopis *Knižní značka* (2003, č. 1) na svých stránkách nedávno publikoval krátký článek Josefa Chalupského o exlibris, která byla vytvořena pro Emu Destinnovou (1878–1930), vynikající českou sopranistku a jednu z nejslavnějších operních hvězd z přelomu 19. a 20. století. Destinnová si v roce 1913 koupila malý zámek ve Stráži nad Nežárkou v jižních Čechách a poté, co její úspěšnou mezinárodní kariéru přerušily události první světové války, zde trvale žila a byla zde od roku 1916 internována. V době svého pobytu ve Stráži zpěvačka věnovala převážnou část

Alfred Cossmann, C2

svého času psaní, rybaření, doplňování své sbírky uměleckých děl a také katalogizaci knih, které kupovala intenzivně již během předchozích cest. Kromě beletrie obsahovala její knihovna stará lékařská pojednání, literaturu alchymistickou, astrologickou, spiritistickou i velké množství literatury erotické. Po její smrti v lednu roku 1930 byly knihy prodány ve veřejné dražbě. Část jejích knih je nyní uložena v Knihovně Národního muzea v Praze a další svazky můžeme najít v jiných institucích. Ty mohou být dnes identifikovány jen díky tomu, že Destinnová svou knižní kolekci hrdě označovala různými exlibris.

Exlibris, které je předmětem následujících řádek, je však odlišné – i když ne na první pohled. Jeho zdroj totiž nalezneme v knize jezuita Hermana Huga *Pia Desideria* (poprvé vytištěné roku 1624 v Bruselu), která se svými dalšími 150 vydáními a překlady byla na knižním trhu 17. století jedním z bestsellerů. Motto Hugova č. 38 cituje epištolu sv. Pavla k Římanům, kapitolu 7., verš 24.: *Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis huius?* (Bídny já člověk! Kdo mne vysvobodí z toho těla smrti?). Připojený obrázek ukazuje sedící lidskou kostru, v jejímž hrudním koši je uvězněna drobná postava představující Animu, lidskou duši. Kostlivec, jak upřesňuje Hugův připojený komentář, neznamená pouze smrt těla, ale zejména smrt ducha: *...odplata za hřích jest smrt, ... (Epištola k Římanům 6., 23.)*.

Srovnání exlibris Emy Destinnové s obrázkem v knize Hermana Huga zcela jasně dokazuje, že vídeňský grafik Alfred Cossmann byl mimo jakoukoliv pochybnost inspirován číslem 38 z této knihy. Autory původního obrázku byli vlámsí rytci Boetius a Bolswert. Mezi oběma dílky existuje ale na první pohled jeden zásadní rozdíl: Exlibris Emy Destinnové neobsahuje, kromě prosté informace komu kniha náleží, žádný text. Bez něj však nelze pochopit smysl obrázku. Znázorněno není „děťátko“, nýbrž zosobnění lidské duše. Ještě důležitější je, že existence textů

v Hugových *Pia Desideria* je dána tím, že tento tisk patří mezi tzv. „knihy emblémů“ (*Emblembücher, books of emblems / emblem books*). Jedná se o specifický umělecký žánr, který spojením slova a obrazu vytváří svébytný celek, který se skládá ze tří následujících částí: 1. krátkého, výstižného nadpisu (*inscriptio, lemma, motto*), 2. obrázku (*pictura, eikon, imago*) a 3. veršem nebo prózou psaného výkladu či komentáře různé délky (*subscriptio, epigram*), který recipientovi (čtenáři / divákovi) poskytuje klíč k významu „záhadného“ (proto se někdy nesprávně říká „emblematického“ celku). Autorem první knihy emblémů, *Emblematum liber (Augsburk 1531)* byl italský právník a literát Andrea Alciato. Přes sto emblémů jeho drobné knížky zprostředkovává pomocí textů a vyobrazení předmětů smyslově vnímatelného světa abstraktní představy, většinou poučného moralizujícího charakteru. Na jeho práci navázaly desítky ba stovky dalších autorů, mezi nimiž Herman Hugo, S. J., patřil k nejvýznamnějším a nejvlivnějším.

Vzhledem k tomu, co víme o povahovém založení Emy Destinové – po celý život byla provázena pocitem osamělosti a myšlenkami na smrt – není pochyb o tom, že náměty jejích exlibris mají osobní motivaci. Zatímco většina z nich však svým charakterem nevybočuje ze standardní imaginace symbolismu a umění počátku 20. století (šibenice s oběšencem, modlící se stařena), zde analyzované exlibris bylo nepochybně inspirováno barokní emblematickou.

Lubomír Konečný a Jaroslava Lencová

Doc. PhDr. Lubomír Konečný, ředitel Ústavu dějin umění AV ČR, historik umění specializující se na oblast ikonografie, ikonologie a emblematicky. Autor mnoha odborných publikací, např. pozoruhodného díla o emblematicce z období baroka a renesance *Mezi textem a obrazem. Miscellanea z historie emblematicky, Praha 2002*. Jaroslava Lencová, historička umění, zaměřená na umělecké řemeslo 17.-20. století.

SBÍRKA DROBNÉ GRAFIKY, ZVLÁŠTĚ EXLIBRIS, V MUZEU UMĚNÍ OLOMOUC

Ve Zprávách Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, č. 251 z roku 1988, uveřejnila tehdejší Galerie výtvarného umění v Olomouci autorské rejstříky ke své sbírce užité grafiky, rozuměj zvláště exlibris, rozdělené na československou a německou část. Díla autorů ostatních národností do té doby ještě zřejmě v úplnosti zpracována nebyla. Rejstříky uveřejnila galerie proto, aby sbírka mohla být využita pro účely studijní a badatelské, výchovně osvětové a výstavní, jak je v článku uváděno.

Základ sbírky tvoří asi 4000 listů získaných od počátku činnosti galerie, které byly doplněny v letech 1966-67 asi 1000 listy získanými v souvislosti s výstavou a sjezdem EURO-EXLIBRIS '66 OLOMOUC, a hlavně získáním sbírky Josefa Hladkého (1885-1960) v počtu asi 32 000 listů. Tuto sbírku předal majitel koncem 50. let Bedřichu Vrbskému (1890-1966) a po jeho smrti ji paní Vrbská v roce 1967 odprodala, zřejmě i se sbírkou svého manžela, olomoucké galerii. Po katalogizaci československé části sbírky bylo rozhodnuto ji doplnit o díla olomouckých výtvarníků vzniklá v letech 1967-85 a tak bylo získáno na 660 listů olomoucké

provenience. Československá část obsahuje tvorbu téměř 450 grafiků s 20 000 listy. Německá část obsahuje asi 4000 listů. Autorské rejstříky obsahují jméno autora, celkový počet jeho listů ve sbírce a jejich signatury. V úvodu k rejstříku jsou informace o sbírce a o zastoupení olomouckých výtvarníků. Článek je doplněn reprodukcemi 20 exlibris.

Jmenný rejstřík je dnes rozšířen o 16 listů Pavla Kotase (UG 24601- 24616) a 44 listy dosud neuvedeného Lud'ka Dostala (UG 24617-24660). V roce 1987 získalo Muzeum umění Olomouc uměleckou pozůstalost Karla Svolinského (1896-1986), a tak mohla být sbírka doplněna o dalších 340 listů jeho drobné grafiky (UG 24661-25000). Zpracováním a katalogizováním sbírky se po několik let zabýval doc. PhDr. Josef Bieberle, CSc. a on je také autorem publikovaných článků o sbírce. Z politických důvodů však jeho jméno nemohlo být uváděno. Počátkem 90. let však doc. Bieberle z Muzea umění odešel a zpracovávání sbírky bylo přerušeno. Je však možno říci, byly vybrány a zpracovány ty nejkvalitnější práce a zpřístupněny pod č. UG 1 až 25000. Stále však zůstává nezpracováno, a tudíž badatelské veřejnosti nepřístupno, na 15 000 položek. Od roku 1987 nebyla sbírka dále rozšiřována a nemá svého kurátora.

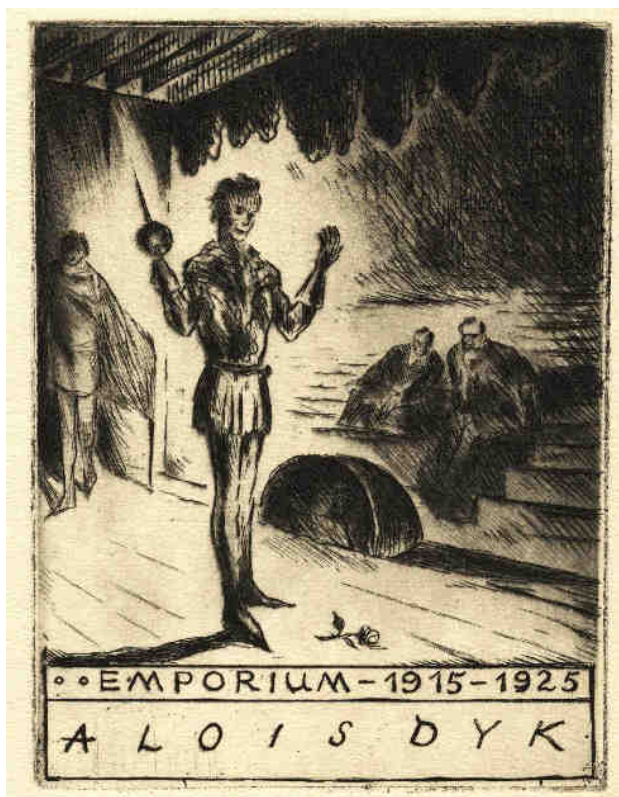
Zjistil jsem, že mezi autory je řada jmen, o nichž v našem exlibristickém tisku nebyla podle rejstříků od roku 1937 žádná zpráva. Když vyškrtnu jména, o nichž píše dr. Slavomil Vencel ve své záslužné publikaci České exlibris, a omezím se na autory, kteří jsou ve sbírce zastoupeni nejméně 10 exlibris, jsou to: Dolfá Bartošík (1907-1989), Václav Bedřich (nar. 1918), Oldřich Crhounek (1900-1973), Joža Dostalík, Hedva Dvorská (nar. 1899), Jaroslav Dvořák-Šumavský (1887-1964), Robert Herrmann (1897-1936), František Hořčíčka, V. Janák, Jaroslav Krcal, Jiří Kuthan, Jiří Lindovský (nar. 1948, prof. AVU v Praze), Zdeněk Neth, Karel Pekárek (nar. 1917), Ferdinand Perůtka, Miroslav Řehulka, Jiří Slavík, Josef Strnad, Oldřich Suchoradský (nar. 1917), Jaroslav Štika (1906-1940), Ivo Urban, Miroslav Váša (nar. 1920), Otakar Váša (1920-1996), Otakar Zemina (1899-1990).

Některá jména jistě nestojí za zmínku, ale mnoho sběratelů má ve svých sbírkách lístky, o jejichž autorech (a nejsou to jen autodidakti) a jejich vztahu k exlibris by se rádi něco dozvěděli. Pominul jsem sběratele, kteří také tvořili exlibris. Najdou se přátelé, kteří mají k některým z těchto autorů bližší vztah a něco o nich vědí a chtěli by to zveřejnit?

Ještě bych chtěl upozornit, že ve Zprávách Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, č. 245 z roku 1987 vyšel článek Užitá grafika s olomouckou tematikou ve sbírce olomoucké galerie (str. 1-13). Článek obsahuje soupis jednotlivých listů rozdělený na dvě části. První část obsahuje listy z původní sbírky do roku 1966 a druhá část listy získané po zakoupení sbírky J. Hladkého a po doplnění o díla olomouckých výtvarníků z let 1967-86. Vedle exlibris obsahuje soupis také ostatní drobnou grafiku. Článek je doplněn reprodukcemi devíti listů, z nichž je pět exlibris.

Mirko Riedl

EMPORIUM – NAKLADATELSKÝ SOUBOR V KNIHOVNĚ NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE

Jan Konůpek, C3, 1924

Veřejnosti bude představen na výstavě **Emporium – neznámý fond slavného nakladatelství** v Muzeu knihy ve Žďáru nad Sázavou. Výstava potrvá od 3. května do konce října 2006.

Veronika Botová
kurátor ilustrací, plakátů a štočků

FENOMÉN NOVOROČENKY STÁLE ŽIJE

Přesvědčil mne o tom velmi slušně zaplněný přednáškový sál Národního muzea dne 14. února 2006 při pořadu **Novoročenky - poslové přátelství na počátku nového roku**, uváděného ing. Janem Langhammerem. Po úvodním promítnutí článku autorky Ludmily Ladýřové (prosím doplnit kde článek vyšel) následovalo promítání novoročenek podle abecedního pořadí autorů. Byla to z mnoha hledisek přepestrá směs, která vyplnila příjemný, asi dvouhodinový podvečer. Zastoupeni byli autoři dávno nežijící i ti, kteří mají podstatnou část tvůrčího období teprve před sebou. Byli zde autoři, kteří dosáhli nejvyšších poct, i amatéři z okraje sběratelského zájmu. Byly zde lístky provedené v klasických grafických technikách i lístky vzniklé moderními reprodukčními postupy. Byly zde lístky připomínající svojí kompozicí

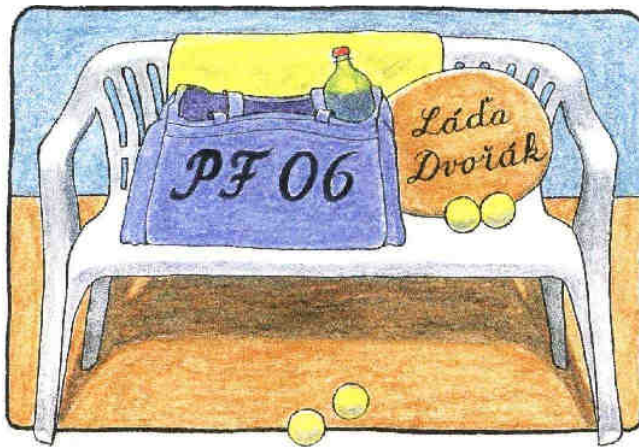
exlibris (legenda PF a jméno gratulanta je zakomponováno do kresby novoročenky - takovým novoročenkám osobně říkám „pravé“ a ještě se o nich zmíním). Byly zde lístky charakteru volné grafiky, na jejímž okraji je tužkou připisována legenda PF. Samozřejmě nechyběly různé skládačky, na nichž jsou grafika a tištěný text oddělené. Nechyběly zde ani novoročenky komerční nebo k nim mající blízko. O širokém námětovém spektru ani nemluvě. Mnoho z přítomných sběratelů jistě tuto pestrost uvítalo a možná se i zamyslili nad svými sběratelskými kritérii, podle nichž lístek do sbírky zařazují či jej odmítají.

A nyní si dovoluji sdělit něco o svém sběratelském vztahu k novoročenkám. Z hlediska kompozice preferuji ty již zmíněné „pravé“, a to ze zcela praktického důvodu. Paspartují se totiž stejně dobře jako exlibris, čímž se sbírka stává kompaktnější. Mistry takových „pravých“ novoročenek byli

podle mých sběratelských zkušeností především Cyril Bouda, Michael Florian a Pavel Šimon. U skládaček jsou s paspartováním samozřejmě problémy a tištěná část zůstává po paspartování zpravidla bohužel skryta. Z hlediska autorů a grafických, resp. reprodukčních, technik nemám žádná vylučovací kritéria. Z hlediska námětu preferuji dvacet námětových okruhů, které mi většinou připomínají nějakou příjemnější stránku života.

Přeji si, abychom se za rok opět ve zdraví sešli na podobné přehlídce. Věřím, že do té doby bude česká novoročenka zase o něco bohatší, k čemuž může přispět každý z nás – ať již jako sběratel či jako výtvarník.

Ladislav Dvořák

Ladislav Dvořák, CRD, 2005

DODATEK K SOUPISU EXLIBRIS OTAKARA ŠTÁFLA

Otakar Štáfl (*30. 12. 1884 v Havlíčkově Brodě, †14. 2. 1944 v Praze)

171. BRÁT, Rudolf. Bledské jezero a rozevřená kniha. P1/2, 89:60. 1944.
172. BRÁT, Rudolf. Hrad. P1/2, 100:80. 1945.
173. BRZOBOHATÝ, Josef. Psací stroj a náměstí v Jičíně. P1/3, 100:80. 1944.
174. DOMKÁŘ, Fr. Dvě kostelní věže, květy, sekera. P1/2, 98:66. 1943.
175. DOMKÁŘ, Frant. 1944.
176. HARTMANOVÁ, Zlata. Karafiáty a pudřenka. P1/4, 93:65. 1945.
177. JELÍNKOVÁ, Jitka. Kytička lučních květů a horské štíty. P1/2, 102:70. 1943.
178. JEŘÁBKOVÁ, Antonie. Z Vrtbovské zahrady. P1/2, 83:60.

179. KABÁT, Miroslav. Pluh orámovaný květy a klasy. P1/2, 102:73. 1943.
180. KAREL, Jaroslav. Motýl, třecí miska a květiny. P1/2, 106:75. 1944.
181. KONÍČEK, Alois. Černý kuň skáče přes knihy. P1, 90:64. 1915.
182. KOUBA, Jan. Chemické sklo. P1/3, 106:76. 1944.
183. KULHÁNKOVY, Rodiny. Starý vousatý čtenář v baretu. P1, 52:71. 1913.
184. LINKA, Alois F. Svatý Jiří nad rozevřenou knihou. P1/4, 121:76. 1944.
185. MATERNY, Edy. Náměstí venkovského městečka. P2/bar, 103:70. 1943.
186. NOVOTNÝ, Roman. Luční květy a harfa. P1/2, 117:75. 1944.
187. OPOČENSKÝ, MUDr. Jiří. Dva hadi s číší a květina. P1/2, 108:80. 1944.
188. POJEZDNÝ, Miloš. Ozdobný rámeček a lipová snítka. P1, 93:74. 1943.
189. R. R. R. (Rodina Roberta Rumla). Krajina. (Omnia pro patria et familia). P1/3, 93:64. 1943.
190. RAUPACH, Jan. Selské zátiší se snopem, v pozadí Trosky. P1/2, 123:75. 1944.
191. RAUPACHOVÁ, Věra. Vyšehrad a kytička. P1/5, 89:75. 1944.
192. S.a H. (Stiebling a Havelka). B.l.. Iniciály a tiskařský tampon. P1, 43:29, varianta 30:20. 1945.
193. SEDLÁKOVI, Josef a Marie. Horská krajina. P1/3, 106:80. 1944.
194. SMOLÍK, F. d. P. Malostranské věže a křížovnický znak. P1, 112:55.
195. ŠTĚROVSKÁ, Růžena. Hradčany v rámci z klasů. P1/2, 86:60. 1944.
196. ULLISCHBERGEROVÁ, Inka. 1944.
197. VEPŘOVSKÝCH, V. a B. (Z knih). Kočka a váza s jarními květy. P1/4, 117:86. 1944.
198. VYPLER, MrPh. Josef. Třecí miska a květiny. P1/2, 95:70. 1943.
199. WAGNER, MUDr. Rudolf. Oči na rozevřené knize. P1/3, 107:70. 1944.
200. ZEIDLER, Stanislav. Rozevřená kniha. P1/2, 60:87. 1944.

Podkladem pro zpracování tohoto dodatku byly dílčí soupisy uveřejněné v Knižní značce VIII. z roku 1948 (číslo 4, str. 51), Knižní značce IX. z roku 1949 (číslo 3, str. 44) a vlastní sbírka. Dodatek soupisu navazuje na 34. seznam sestavený J. Jozefym a A. Chválou a vydaný SSPE v roce 1943. Pokračuje v číslování a zachovává jeho úpravu. Jen grafické techniky jsou značeny dle současných zvyklostí.

U položek 178 a 194 se nepodařilo zjistit rok vzniku práce, položky 175 a 196 nebyly fyzicky k dispozici a jsou tedy zaznamenány jen podle článku v Knižní značce z roku 1948.

Milan Humplík

BODIO LOMNAGO A NĚCO K SOUTĚŽÍM VŮBEC

Exlibristické soutěže jsou ve světě vypisovány v podstatě dvojím způsobem. Většinou jednorázově k nějakému výročí, narozeninám významné osobnosti, akci konané v místě apod. Méně často v opakované podobě po dvou (bienále) nebo třech letech (trienále) jako soutěže trvale existující. Takovou je přeslavná a nejprestižnější

dvouletá soutěž v belgickém Sint-Niklaas, která přitahuje vždy velký zájem výtvarníků z celého světa. Dlouholetou tradici má i polský Malbork. A pevně zakotvené jsou též rumunské Kluž, případně Arad a dnes již slovenská Bratislava. (Přehled soutěží z let 2003-2004 je v KZ 03/05, str.77.)

U některých dnes vypisovaných můžeme před označením “mezinárodní soutěž” vidět napsánu “jedničku”. Tedy slibují opakování. Čas ukáže jak pořadatelům vystačí nadšení a možnosti. V tomto směru je možné čekat pokračování v turecké Ankaře, díky Hasipu Pektašovi a snad i u bulharské Sofie. (V tuto chvíli se skutečně ozvali Turci s pokračováním, viz toto číslo.) Ze zdánlivě nenápadných se ale slibně zabydlela soutěž pořádaná v italském Bodio Lomnago.

Bodio Lomnago je malé italské městečko z dvěma tisíci obyvateli. Leží nedaleko Varese, podle kterého je pojmenován celý kraj. Blízko probíhá dálnice od Milána. Všechno to tam začalo nenápadně.

Christo Kerin, C3, 2003

V roce 2001 se v městečku konala výstava exlibris ze sbírek Italské exlibristické společnosti (AIE). Za rok na to již výstava s lákavým názvem Podoba exlibris v Evropě ve dvacátém století. A v roce 2003 tam již městská rada a knihovna ve spolupráci s AIE vypsaly první soutěž. Určitě za tím stojí skupinka nadšenců jako jsou Marco Franzetti, Alessandro Famagalli a předseda AIE Mauro Mainardi. Ten pochází z blízkého městečka Somma Lombardo, stejně jako jiný slavný sběratel Enzo Pellai. Opět jakoby se tu projevoval nějaký “genius loci”, rozšířený na větším území. A protože se nám v tuto dobu dostaly do ruky katalogy z jejich dvou minulých soutěží, vraťme se k nim.

První soutěž v roce 2003 byla zadána na námět - **Voda, zdroj života**. Snad toto již z podstaty duši občerstvující téma a určitě dobrá propagace způsobily, že soutěž obeslalo 207 umělců ze 30 zemí! Naše účast

(viz dále) byla velmi slušná - 10 výtvarníků. Byli jsme tak za Italy (58), Rusy (27) a Argentinci (14) spolu s Polskem hned za nimi. Porota určila tři vítěze bez určení pořadí, a to: Luigi Casaliniho, Remo Giattiho, oba z Itálie, a Christo Kerina z Bulharska. Udělila též 6 čestných uznání a 25 vyznamenání. Od nás soutěž obeslali (podle abecedy): Milena Blašková (Km), Boris Brankov (K) a Jana Čapková (K), všichni tři z Prahy, Petra Česnoková-Ondráčková (K) z Hradce Králové, Vladimír Hadomský (Km) z Mostu, Miroslav Houra (K) z Ústí nad Labem, Milena Nedvědová ze Dvora Králové, Vladimír Šavel jr. (K) z Teplic, Dušan Urbaník (Km) z Opavy a Michal Wein z České Lípy. Porota nemilosrdně rozdělila exlibris na ta, která

vyhověla přesně zadaným požadavkům a která postoupila do soutěže a na “mimosoutěžní”. Nebyla zatracena. Uvědomila si, že by tím celou akci nepříznivě ochudila, protože za “soutěžní” uznala jen práce 145 umělců, 62 pak za “mimosoutěžní”. A tak to “K” za jmény znamená, že ukázka práce těchto výtvarníků byla zařazena do katalogu jako “soutěžní”; “Km”, že se ocitla v části “mimosoutěžní”. Nikdo z našich nebyl oceněn. Ze čtyř slovenských účastníků dostala vyznamenání Blanka Votavová a mimo soutěž Karol Ondreička.

Druhá soutěž v roce 2005 byla vypsána na námět **Pohádky a pověsti**. Účast

Marius Liugalia, C3, 2004

byla ještě větší - 248 umělců z 34 zemí. Dokonce z Ghany, ba také opět z USA, což lze považovat za ojedinělý jev. Od nás to bylo o něco méně, celkem 8, takže jsme se co do účasti zařadili za Italy (94), Argentince (23), Rusy (16), Srby (12) a Bulhary (11) pohromadě s Mexičany. Vítězi (opět bez rozlišení pořadí) se stali: Natalije Černěcova (Cernetsova) z Lotyšska, Marius Liugalia z Litvy a Maria Maddalena Tuccelli z Itálie. Uděleno bylo 7 čestných uznání a 11 vyznamenání. Od nás se zúčastnili (podle abecedy): Gennadij Alexandrov (Km) z Lysé nad Labem, Boris Brankov z Prahy, Vladimír Hadomský (Km) z Mostu, Pavel Hlavatý (Km) z Prahy, Miroslav Pošvic z Prahy, Vladimír Šavel jr. z Teplic, Dominika Schönová (K) z Prahy a Vladimír Sobota z Prahy. (Význam písmen za jmény viz výše.) Mezi oceněnými se jména našich účastníků neocitla. Ze čtyř účastníků

slovenských dostala vyznamenání Katarina Smetanová.

Pořadatelé neváhají. Koncem minulého roku vypsali v Bodio Lomnago již třetí soutěž s námětem - **Opera a zpěvohra**. Prý na počest 250. výročí od narození W. A. Mozarta. Podmínky soutěže, která má uzávěrku **30. září 2006** a zásilka musí přijít ten den nejpozději do 12. hodiny, (i v tom se projevuje výše uvedená “akuratnost”), jsme již rozeslali našim výtvarníkům. Představujeme dvě ukázky vítězných exlibris z předchozích soutěží.

Jch

BULHARSKÁ A TURECKÁ SOUTĚŽ

Koncem března jsme rozeslali našim výtvarníkům podmínky šesti evropských soutěží na tvorbu exlibris. V současnosti probíhají další dvě. Bulharská s neurčeným námětem, ale s požadavkem, že knižní značka kromě nutného “ex libris” musí obsahovat nápis “E/A Book - Rousse 2006”. Adresa pořadatelů je: **Liuben**

Karavelov Regional Library , 1st Dondukov-Korsakov Street, Rouse 7000, Bulgaria. Adresa elektronické pošty je: **pr@librouse.bg**. Uzávěrka je **31. srpna 2006**.

Těsně před uzávěrkou tohoto čísla Knižní značky nám přišla pozvánka a podmínky k soutěži turecké. Je to druhé pokračování úspěšné mezinárodní soutěže z roku 2002 (viz KZ 3/03, str.62). Námět je opět volný a pořadatelé si skutečně pospíšili. Uzávěrka je až **30. ledna 2007**. Takováto vítaná starostlivost je málo vídaná a určitě se pořadatelům vyplatí. Adresa pro korespondenci je: **Ugur Mumcu Mah. 2. Cad.117.Sok No:18, TR-06370 Batikent-Ankara, Turkey**. Elektronická pošta: **hpektas@hacettepe.edu.tr**.

Vzhledem k obvykle malému ohlasu našich výtvarníků na méně významné soutěže a značným současným požadavkům na poštovné a další náklady, spojené s rozesíláním podmínek, s posíláním pravidel soutěže bulharské všem našim výtvarníkům jednotlivě nepočítáme. Objeví-li se další významné soutěže, abychom je mohli jako v březnu spojit dohromady a trochu tak hospodařit, turecké podmínky rozešleme. Prosíme zájemce o soutěž bulharskou, ale i tureckou, ať se obrátí na moji adresu: **Josef Chalupský, 140 00 Praha 4-Nusle, Družstevní ohoz 52, Tel. 241 413 104 (mezi 8-12 a 21-24 hod.)**. E-mail: **chalupsk@natur.cuni.cz**. (V letních měsících zčásti také: Jeronýmova 134, 384 21 Husinec, tel. 388 331 783.) Přeložené podmínky jim budou zaslány. Jinak vše potřebné o právě probíhajících soutěžích je možné najít i na našich mezinárodních stránkách, speciálně věnovaných soutěžím, s adresou: **<http://www.natur.cuni.cz/exlibris/>**. Tam jen ale v angličtině.

Josef Chalupský

OTEVŘENÉ DOPISY

Vážení kolegové sběratelé!

Navazujeme na informaci o digitalizaci soupisů exlibris (Knižní značka 3/2005, str. 78 a 79) a chceme Vás informovat o postupu prací při přepisování starých soupisů a současně vyzvat ke spolupráci při získávání nových údajů. Nevíme, zda dřívější vydávání pravidelných ročních přírůstků skončilo z důvodu rostoucích nákladů za tisk a poštovné nebo z nezájmu členstva, či z jiných důvodů. Ale konstatujeme, že vracet se k ročním přehledům a k rubrice Z mapy sběratele již nelze.

Nová doba sice "klasickou" výměnu informací ztížila, ale zase nám přinesla počítače, neocenitelnou pomůcku, o které si všichni ti, kteří v minulosti sepsali nějaký soupis, mohli nechat jen zdát. S malou nadsázkou lze říci, že se všechny soupisy českých autorů za sto let sběratelství vejdu na jeden jediný disk (CD). A to je také naším cílem!

Tohoto cíle lze dosáhnout jen vzájemnou spoluprací autorů soupisů a hlavně širokou spoluprací všech sběratelů. Jestliže se kdysi říkalo, že by každý člen měl mít ročně jedno svoje exlibris, tak my nyní prosíme: pošlete nám, autorům elektronických soupisů, seznamy vašich přírůstků! My vám zase doplníme chybějící údaje o vašich získaných exlibris.

Závěrem bychom chtěli poděkovat všem sběratelům, kteří nám již v různé míře

přispěli, a to jmenovitě J. Hlinovskému, S. Kalabusovi, J. Langhammerovi, F. Másle-
rovi, R. Příbyšovi, L. Rubášovi, D. Sazovskému, a J. Štorkovi.

Vaši

Vladimír Pospíšil
VladimirPospisil@seznam.cz
U Nemocnice 875, 757 01 Valašské Meziříčí
tel. 571 624 650

Stanislav Šereda
seredovi@volny.cz
Klidná 524, 793 34 Šenov
tel. 608 731 659

Vážení výtvarníci a sběratelé,

v současné době se pro sběratele exlibris zabývám přepisem a doplňováním
soupisů exlibris do elektronické verze. Doposud jsem takto zpracoval na více než 450
autorů. V této nikdy nekončící práci hodlám nadále pokračovat, ale chci se také věno-
vat sestavování soupisu nově vytvořených exlibris současných autorů.

Napadlo mě vytvořit internetové stránky, na kterých by mohla být celoročně
prezentována současná tvorba exlibris. Na stránkách by byl také prostor pro zatím
méně známé, začínající a regionální autory. Do provozu by měly být uvedeny pod
názvem "ceskaexlibris" (název včas oznámím na stránkách našeho časopisu). Vznik-
nout by měly patrně počátkem května, po nashromáždění materiálů pro jejich tvorbu
a výstavbu.

Mou představou je oslovit co největší počet výtvarníků či sběratelů a požádat je
o darování jednoho exlibris, které je vytvořeno v probíhajícím roce. To bude zaevido-
vána v soupisu. Jeho obrázek s popisem námětu, rozměrů a techniky bude umístěn v
kolonce autora, u kterého mohu doplnit také datum narození, výtvarného učitele,
školu a adresu. To vše umístím na zmiňované stránky.

Mé počínání pomalu přichází ve známost a setkává se s dobrým ohlasem.
Věřím, že obě skupiny budou na stránky přispívat a povědomost o tomto počínání se
bude neustále šířit dál. Snad se časem stane prestižní záležitostí prezentovat se na
tomto projektu a vystavovaných exlibris bude přibývat. V průběhu roku tak vznikne
nádherná přehlídka všeho, co bylo za toto období na malém formátu zvaném knižní
značka u nás vytvořeno.

Omlouvám se, že se tak přímo na Vás obracím s žádostí o věnováním lístku,
pokud nový vytvoříte či si necháte zhotovit, ale toto není pro mé obohacení. Má
činnost není spolkem dotována a prohlašuji, že toto vykonávám zcela ve vlastní režii.
Vím, že snadnější a levnější by bylo nechat si zhotovit u výtvarníka vlastní exlibris a
to měnit, než neustále platit za výrobu a úpravy programů k internetovým stránkám
poskytovatelům internetových komunikací či hradit to množství nejrůznějších poplat-
ků a s tím spojených výdajů. O času, který je tomu nutno věnovat, se raději ani ne-
zmiňuji. Věřte, že mi nečiní potěšení o lístky prosit, ale ten, kdo nikdy nesestavoval
soupis exlibris nějakého autora, si ani neuvědomí, jak rychle člověk zapomíná a jak je
po létech těžké soupis dokončit a upřesnit tak, aby měl pro budoucnost nějakou hod-
notu. Takto časem budeme mít všichni alespoň přesné střípky toho, co kdo v dané
době vytvořil. Myslím si osobně, že také ten jeden lístek je v dnešní době nejlevnější

způsob vlastní reklamy a svého připomenutí mezi ostatními. Věnované lístky založím a dále mohou být nabídnuty zájemcům k ověření údajů a také mohou být zapůjčovány při různých spolkových výstavách. Hlavní přínos však osobně spatřuji v tom, že vždy po uplynutí roku budeme mít soupisy toho, co se u nás tvoří, a každý z nás je může použít. Sběratelé se pak dopředu budou moci těšit na to, co nového si vymění nebo pořídí na setkáních, a začínající se pak mohou snáze mezi tvořícími autory orientovat. Ucelený soupis toho, co bylo na stránkách za rok k shlédnutí, bude po ukončení roku na požádání na CD. No nestojí to za vyzkoušení?

Stanislav Šereda

P. S. k technickým záležitostem:

- jednotlivý autor by byl zveřejněn se jménem, datem a místem narození, adresou a také odkazem u koho studoval,
- exlibris bude znázorněno s obrázkem a dále se jménem vlastníka, názvem představované knižní značky, technikou, rozměrem (tak, jak jsme zvyklí ze soupisů),
- vámi věnované exlibris doplňte týmž pro kontrolu, ať se vyhneme případným nepřesnostem.

ŽATVA SLOVENSKÉHO A ČESKÉHO EXLIBRIS ZA ROK 2005

Alena Antonová, C4, 2005

V prostorách Farmaceutické fakulty UK se konala v Galerii na mostě ve dnech 3. až 28. dubna 2006 jubilejní 25. přehlídka tvorby českých a slovenských autorů exlibris vytvořených v roce 2005. Vystaveno bylo celkem 282 exlibris od 98 autorů. K přehlídce byl vydán katalog vystavených exlibris s mnoha reprodukcemi.

V úvodu k výstavě připomenul dr. V. Janda, že se těchto přehlídek od jejich počátku v roce 1981 zúčastnilo celkem 435 autorů - významných umělců, autodidaktů i studentů výtvarných škol.

V letošním roce to byli studenti z Univerzity Hradec Králové, Základné umelecké školy v Košiciach a Združené stredné školy odevné Levice. Je jistě otázka, kdo ze začínajících umělců se bude věnovat tvorbě exlibris a do jaké míry byla účast studentů podmíněna přidělenými úkoly od jejich profesorů.

Rovněž je možno si položit otázku, proč na letošní přehlídce chybí dříve stálí účastníci, jako K. Beneš, D. Benešová, J. Dajč, P. Kocák, J. Krejčová, J. Roubalová, K. Ryvolová, V. Sobota, H. Storchová, N. Synecká, V. Veselý a B. Votavová. Doufejme, že je jejich neúčast pouze dočasná.

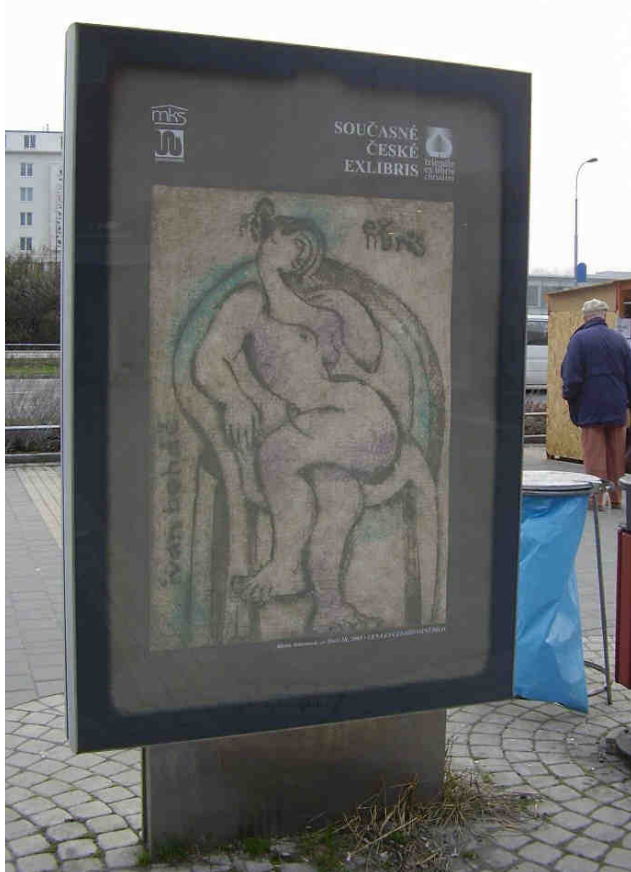
Snad bych mohl vyjmenovat ty autory, kteří mě svými exlibris potěšili: G. Alexandrov, A. Antonová, J. Bouda, J. Faktor, D. Jandová, Z. Kubeczka, J. Kubíček, M. Lesařová-Roubíčková, M. Lhotský, M. Manojlín, V. Matoušová, K. Musil, A. Odehnal, O. Páleníček, F. Peterka, D. Urbaník a K. Vítečková.

Tato přehlídka zcela jistě odráží současný stav českého exlibris. Není potěšitelné, že mladých, vynikajících českých umělců, kteří se trvale věnují tvorbě exlibris, je v porovnání s minulostí poměrně málo.

Připomeňme, že o zdar přehlídky a vydání katalogu se významně zasloužila Mgr. Ladislava Valášková, které pomáhali doc. RNDr. PhDr. Václav Rusek a ing. Jiří Soukup.

Jan Langhammer

EXLIBRIS NA BILLBOARDECH

Někdy se mi zdá, že exlibris je taková popelka v oblasti umění. O tom, jak dobře a vynalézavě lze dělat popularizaci exlibris nás, může poučit příklad z Havířova. Na osmi billboardech o rozměrech 200 x 150 cm, umístěných v ulicích města, hledí na kolemjdoucí mnohonásobně zvětšená exlibris Aleny Antonové, Jiřího Boudy, Jiřího Brázdy, Dobroslavy Broďákové-Urbanové, Vladimíra Suchánka, Renaty Šimlíkové, Hany Štorchové a Evy Vlasákové. Určitě řada lidí neodolá a přijde na výstavu **Současné české exlibris - výstava kolekce XI. trienále Chrudim 2005.**

Tento netradiční způsob propagace umění využili, za podpory města, pracovníci výstavní síně Viléma Wünscheho. A určitě ví i proč. Vždyť tento způsob je mnohem cílenější a efektivnější než úhrada za vylepování plakátů.

Nápad uspořádat tuto výstavu a propagovat ji billboardy se zrodil v hlavách Jiřího Neuwirta, grafika a profesora na Střední umělecké škole v Ostravě, nám dobře známé Marie Sedmíkové z Kabinetu exlibris Památníku národního písemnictví a Mgr. Zdenka Heisera z Městského kulturního střediska Havířov.

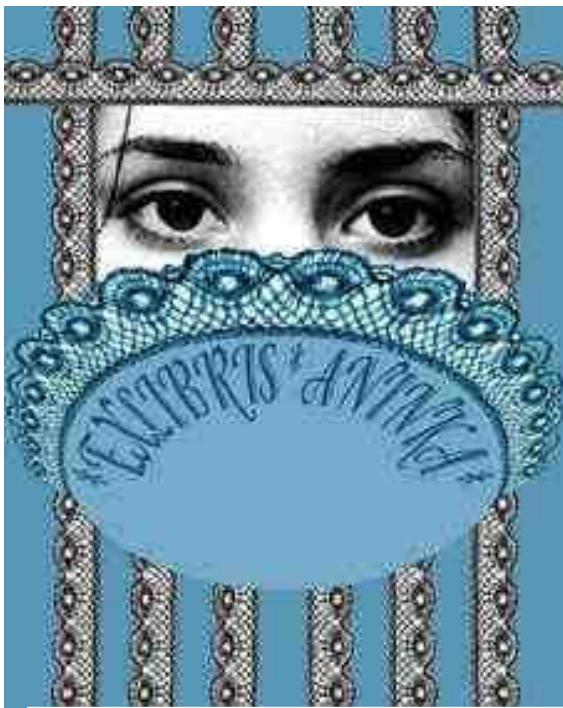
Na vernisáži dne 4. dubna 2006 přednesla zasvěcené úvodní slovo Marie Sedmíková. Vernisáže se mimo jiné zúčastnil i člen SSPE, malíř a grafik Pavel Hlavatý, který v těchto nádherných prostorách uspořádal v roce 2005 již čtvrté Trienále exlibris a grafiky s galantní a erotickou tematikou. Výstava trvala do 28.4. 2006.

Ing. Ivan Boháč

O NEJHEZČÍ KRAJKOVÉ EXLIBRIS

V akci Týden knihoven 2005 vyhlásila Městská knihovna Sedlčany (www.knihovna-se.cz) soutěž O nejhezčí krajkové exlibris. Partnerem této soutěže bylo Sdružení Krajka (www.krajka.com), Svaz knihovníků a informačních pracovníků (<http://skip.nkp.cz>) a náš spolek.

Pro rekapitulaci nutno uvést, že s podobnými soutěžemi začala Městská knihovna Sedlčany již v roce 2002. V tomto a v následujícím roce se soutěžilo **O**

nejhezčí krajkovou záložku do knihy (k Mezinárodnímu krajkářskému kongresu v Praze). V Týdnu knihoven 2004 bylo téma změněno a vypsána soutěž **O nejhezčí krajkový obal na knihu Hanse Christiana Andersena** (k dvoustému výročí narození tohoto dánského pohádkáře). A právě nyní skončila soutěž **O nejhezčí krajkové exlibris**. Soutěž byla opět vypsána ve třech technikách (krajka, jiné textilní techniky a papír) a byla určena pro všechny věkové kategorie. Porota pod vedením akademické malířky Milči Eremiášové měla nelehkou úlohu. Sešlo se zde 89 soutěžních prací z celé republiky. Bylo zajímavé sledovat, jak se s tímto nelehkým zadáním vyrovnávali jednotliví účastníci. Někteří se drželi zadaného materiálu a pro mne bylo opravdu nezvyklé vidět krajková exlibris. Většina

Milena Blašková, CGD, 2005

z nich vypadala nádherně. Určitě bych je ale neničil lepením do knih. Další zvolili jako materiál tradiční papír, na kterém ztvárnili motiv krajky.

Hlavní cenu poroty za nejlepší práci získala Hedvika Navrátilová z Vyškova v kategorii paličkovaná krajka – dospělí. Další ceny dostaly: Michaela Šídová z Týnčan v kategorii krajka - děti 10 až 15 let, Martina Peterková z Nedrahovického Podhájí (cena úsměvu) a akademická sochařka MILENA BLAŠKOVÁ v kategorii papír - dospělí.

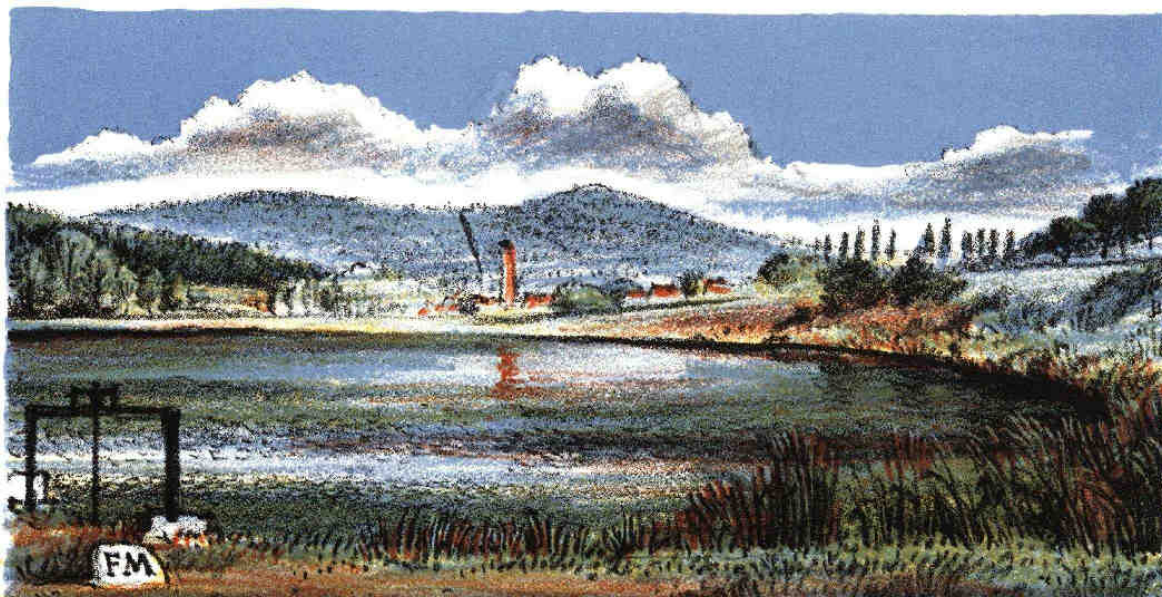
Ze soutěžních prací byla vytvořena putovní výstava, kterou organizátor nabídne českým a moravským knihovnám. Je to další možnost propagace knižní značky. V knihovnách není nouze o vhodné exponáty k doplnění výstavy a také

členové Spolku sběratelů a přátel exlibris se nebrání (zrovna tak jako krajkářky) případným besedám na dané téma. Je třeba říci, že tato soutěž nebyla poslední a že se již všichni společně můžeme těšit na téma nové – ať žije Týden knihoven 2006!

Náš dík patří Městské knihovně Sedlčany, která tuto úspěšnou akci zorganizovala.

Ing. Ivan Boháč

FRANTIŠEK MÁSLER OSMDESÁTILETÝ

Pohled na Čenkov

Jiří Bouda, L1, 2005

Učitel na venkovské škole, osvětový pracovník, archivář, kronikář a pro nás především zanícený sběratel pan František Másler z brdského Čenkova se 9. února 2006 dožil osmdesátky. Mnozí členové spolku jej znají jako pravidelného účastníka všech sjezdů, ale také jako pečlivého autora soupisů exlibris Jiřího Brázdy, Hany Čáповé, Olgy Vychodilové a dalších českých grafiků, jejichž všechny knižní značky má ve své sbírce a jejichž soupisy pravidelně doplňuje .

Panu Máslerovi přejeme k jeho životnímu jubileu hodně zdraví, mnoho sběratelských úspěchů a radosti při jeho práci.

Výbor SSPE

PRAŽSKÉ VÝSTAVY EXLIBRIS

Jak jsme již informovali pozvánkou na vernisáž, proběhla od 9. května do 6. června 2006 ve výstavní síni ve třetím patře **Jindřišské věže v Praze** první část výstavy České exlibris, na kterou pak od 7. června navázala část druhá. Vzhledem k tomu, že se podařilo s vedením Společnosti Jindřišská věž dohodnout ještě jeden výstavní termín, předběžně na leden 2007, bude výstava pokračovat ještě třetí částí.

Pořadatelem výstavy je výbor SSPE a exponáty jsou ze sbírky dr. Milana Friedla (většina prací od starších umělců) a z několika sbírek členů našeho spolku. K vidění tak bude velmi reprezentativní soubor nejvýznamnějších tvůrců exlibris od počátku minulého století až do současné doby. První část je retrospektivním pohledem, druhá zahrnuje práce dnes již starších umělců a třetí bude pohledem na tvorbu zcela současnou. Pro výstavu takto širokého záběru (celkem kolem šesti set prací od více než stovky umělců!) by bylo obtížné najít reprezentativní prostory v centru Prahy, kam by se kolekce nechala umístit celá. Komorní, dobře vybavený a přístupný prostor Jindřišské věže příjemně souzní s naší drobnou grafikou. Bohatá účast na vernisážích svědčí o tom, že zdejší výstavy, které jsou vždy velmi kvalitní a většinou je připravuje dr. M. Friedl, již zakotvily v povědomí pražské kulturní veřejnosti.

Památník národního písemnictví v Praze otevřel 25. května letošního roku v **letohrádku Hvězda v Praze-Liboci** výstavu sestavenou ze tří vzájemně prolnutých expozic, které vyplňují celé výstavní první patro letohrádku. Je to soutěžní soubor XI. trienále exlibris Chrudim 2003 - 2005, který mohli vidět účastníci loňského sjezdu SSPE v Chrudimi, výstava Grafické techniky, která názorně ukazuje všechny umělecké grafické techniky, používané také pro tvorbu knižních značek (repríza výstavy z roku 1994) a třetí expozici tvoří dokumentární fotografie, publikace a doklady o činnosti Kabinetu exlibris v Chrudimi, který je již patnáct let součástí Památníku národního písemnictví v Praze. Výstava je, jak to ostatně bývá u všech výstav PNP i Kabinetu obvyklé, instalována přehledně a s velkou mírou vkusu a výtvarného citění; členité prostředí interiéru nově rekonstruovaného letohrádku Hvězda jí navíc přidává jakousi vznešenost a zvláštní lesk.

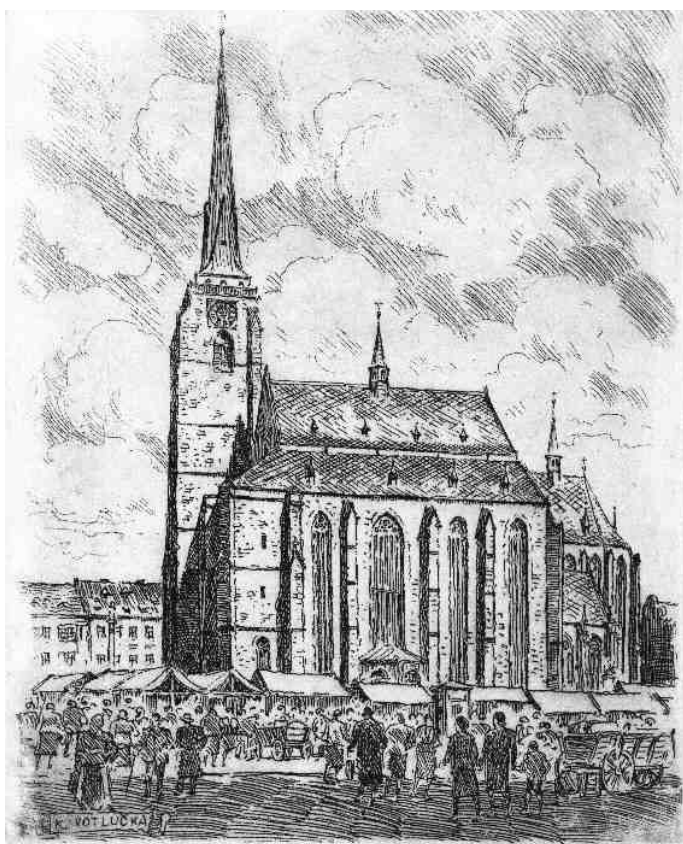
Výstava potrvá po celé léto až do 29. října 2006 a je otevřena denně kromě pondělí od 9 do 18 hodin (v říjnu pak jen do 17 hodin). Letohrádek Hvězda nepatří mezi pražskými památkami mezi nejnavštěvovanější, ale jak mi potvrdili mnozí účastníci vernisáže, je to škoda, protože výstavy i samotná Hvězda za návštěvu rozhodně stojí.

Milan Humplík

VÝSTAVA KARLA VOTLUČKY V SYNAGOZE V RADNICÍCH

Na základě podnětu jazykového korektora našeho časopisu Knižní značka, René Kellera a spolupráce členů našeho spolku Jan Langhammera a Marcela Votlučky vznikla zajímavá výstava obrazů města Radnic, které Karel Votlučka (1896-1963) namaloval za 2. světové války v roce 1942.

Základem jeho malířské činnosti v Radnicích byl zřejmě velký olej, pohled na Radnice, malovaný pro městskou spořitelnu, který byl rovněž vystaven. Pro místní obchodníky namaloval K. Votlučka během svého pobytu sérii obrazů z města a jeho okolí. Jsou to velice zdařilé kolorované kresby, které věrně, s oživujícími detaily, zachycují významné budovy a památky města, včetně tehdejšího života na náměstí. Celkem bylo vystaveno 14 obrazů.

Plzeň, sv. Bartoloměj Karel Votlučka,, C3

zákoutím, historickým stavbám a jejich stavebním detailům, kostelům, portálům a domovním znamením. Pražské stavební památky byly hlavní inspirací pro jeho další uměleckou činnost. Srdcem byl však stále ve své rodné Plzni, kam z Prahy dojížděl, pokud to jen šlo. Plzeň a její okolí pro něho představovalo mládí, na které neustále vzpomínal, když na svých cestách na kole opět navštěvoval Kaceřov, Mariánskou Týnici a další místa, kde kreslil všechny zajímavé objekty. Mezi lidmi se stal brzy populární také proto, že maloval přímo na místě při svých štaflich. Na ulicích byl obklopen hlavně mladými diváky. A když začal kreslit uprostřed papíru a linie kresby se rozběhly do stran a pak v neuvěřitelně krátkém čase dotvářely dílo ve správných proporcích a perspektivě, nestačili se lidé divit, včetně těch, kterým byla architektura i povoláním.

Jeho kresby zůstávají dodnes lidem krásnou vzpomínkou na ulice, domy a města jejich mládí. V barvách i černobíle byly a dosud jsou tyto obrazy otiskovány v publikacích o českých městech a mnohdy se stávají nenahraditelným dokumentem a svědectvím jejich stavebního vývoje. V kresbách a grafice zanechal Karel Votlučka rozsáhlé dílo pro naše potomky.“

Jan Langhammer

ZEMŘEL BOHUMIL SEDLÁČEK

Josef Hodek, X2, 1961

Jak jsme již zaznamenali v minulé Knižní značce, zemřel 7. 3. 2006 pan Bohumil Sedláček z Prahy. Narodil se 13. 8. 1914 v Šumicích u Uherského Brodu. Členem SSPE byl od roku 1954 a po tři roky (1961 až 1963) byl redaktorem Knižní značky. Byl středoškolským učitelem. Napsal několik učebnic a v poslední době také s E. Hlaváčovou několik cvičebnic českého pravopisu pro školu i veřejnost. Byl přítelem malíře, grafika a rovněž učitele Josefa Hodka z Plzně, který na Uherskohradištsku začínal svoji učitelskou kariéru. Byl velkým obdivovatelem jeho grafického a malířského díla, udržoval s ním po mnoho let písemný styk a podílel se na vydání soupisu grafických prací J. Hodka, který vyšel v Plzni, napsáním úvodní vzpomínky a spoluprací na soupisu novoročenek. J. Hodek pro něj a členy jeho rodiny vytvořil několik exlibris.

Bohumil Sedláček ani ve vysokém věku neztrácel životní optimismus, s nadhledem sledoval politické dění v našem státě a zejména poměry na českých školách. Stále pracoval, ačkoliv byl od roku 1974 v důchodu.

Všichni, kteří měli tu vzácnou příležitost se ním setkat, nikdy nezapomenou na jeho vstřícnost, ochotu a přátelství.

Jan Langhammer

ZAJÍMAVÁ EXLIBRIS

Tentokrát v množném čísle. Když se někdo méně zkušený podívá na dnes představená exlibris, určitě prohlásí - jasný Mikoláš Aleš! Až při podrobnějším prohlédnutí si všimne, že je na nich dole nenápadný, uzoučký podpis - *jvojna*.

Jaroslav Vojna (1909 - 1974) byl známý hlavně svými knižními ilustracemi. Obrázky opatřil řadu knih. Zejména pak svého hodně alšovského Poutníčka aneb Obrázkový letopis našeho lidu v písních a říkadlech (Karel Voleský, Praha 1940). A ilustroval též Babičku Boženy Němcové (L. Janů, Praha 1936)! Vytvořil četná exlibris, mezi nimiž hodně tzv. univerzálních, ve kterých bylo ponecháno volné okénko, které umožňovalo, aby si

do něho mohl každý majitel knihy napsat své jméno. Byly to vesměs perokresby rozmnožené zinkograficky. Některá exlibris dobarvoval vodovými barvami.

A proč jsou tato exlibris zajímavá? Protože skutečně s Mikolášem Alšem souvisí! Ale jinak než bychom čekali. Jaroslav Vojna si totiž vzal Alšovu vnučku Lidušku, dceru Alšova syna Tomáše a v mládí si tak zamiloval dílo svého budoucího „pratchána“, že začal tvořit v jeho duchu. V biologii se dnes začíná uznávat jakási “mimo-chromosomální dědičnost”. Má také své mechanismy, ale trochu jiné než ty dosud známé. S trochou úsměvu si řekněme, že u Jaroslava Vojny se projevil právě tento druh “dědičnosti”.

A když jsme již vstoupili na půdu biologie, řekněme si ještě něco. Tak jak se někdy stává, Jaroslav Vojna se narodil jako málo nadějně, neduživé dítě. Ve svých vzpomínkách říká, že kdyby se v této podobě narodil ve starořecké Spartě, určitě by jej “hodili tygrům”. Ale protože z jeho rodiště, Týna nad Vltavou, bylo k tygrům do pražské zoologické zahrady daleko, byl ponechán naživu. Ještě že tak.

Josef Chalupský

PUBLIKACE

Ondřej Chrobák – Tomáš Winter (ed.): V okovech smíchu. Karikatura a české umění 1900-1950.

Vydala: gallery 2006 ve spolupráci s Galeríí hlavního města Prahy.

Publikace vyšla u příležitosti stejnojmenné výstavy pořádané Galeríí hlavního města Prahy ve spolupráci s Národní galerií v Praze v Domě U Kamenného zvonu od 8. února do 7. května 2006.

Publikace je rozčleněna do sedmnácti kapitol, které popisují vývoj české karikatury od jejích počátků na konci 19. století do roku 1950. Převažuje politická a sociální karikatura. Zajímavé jsou kapitoly věnované karikaturám nových uměleckých směrů, zejména kubismu a kapitola věnovaná karikaturám tehdejších uměleckých osobností.

V závěru publikace je několik užitečných rejstříků: humoristické a satirické časopisy, chronologie, medailony umělců, bibliografie a jmenný rejstřík.

Z tvůrců exlibris zde nalezneme karikatury od M. Alše, H. Boettingera, V. H. Brunnera, J. Čapka, F. Gellnera, J. Lady, P. F. Malého, F. Tichého a J. Váchala.

Kvalitně vytištěná publikace, s převážně barevnými reprodukcemi, je vlastně také obrázkovou učebnicí moderních dějin našeho státu.

Lgh

VÝSTAVY

Zámek Kozel, Štáhlavice (20 km od Plzně)

1.7. – 31. 8. 2006 Karla Ryvolová – grafika, exlibris, obrazy a pastely.
Otevřeno úterý až neděle, 9 – 12 a 13 – 17 hodin.

Jindřišská věž v Praze

7. 6. – 7. 7. 2006 **České exlibris II.**
25. 7. – 10. 9. 2006 **Miroslav Houra**, grafika.

Jihočeská vědecká knihovna, České Budějovice

1. 6. až 31. 8. 2006 Exlibris Stanislav Kulhánek.
Otevřeno srpen: pondělí 9-12:30, 13-18, úterý 9-12, středa 9-12:30, 13-18.

Galerie Art club v Týně nad Vltavou

1. 7. – 1. 9. 2006 Vltavotýnské výtvarné dvorky 2006 – 12. ročník.
Vernisáž 1. 7. 2006 v 16 hodin.

Galerie Knížecí dvůr v Hluboké nad Vltavou

5. 8. – 1. 9. 2006 Ota Janeček, grafika.
2. 9. – 22. 9. 2006 Klára Trnková, grafika.
23. 9. – 17. 10. 2006 Pavel Horák, grafika.

Galerie pod radnicí v Ústí nad Orlicí

27. 10. – 12. 11. 2006 Obrazy, kresby a grafika ze soukromé sbírky.
9. 12. – 1. 1. 2007 Naděžda Čančíková – grafika a kresba.

Zámek v Manětíně u Plzně

3. 6. – 31. 7. 2006 Ex libris klášter Chotěšov.

ČESKÁ TELEVIZE

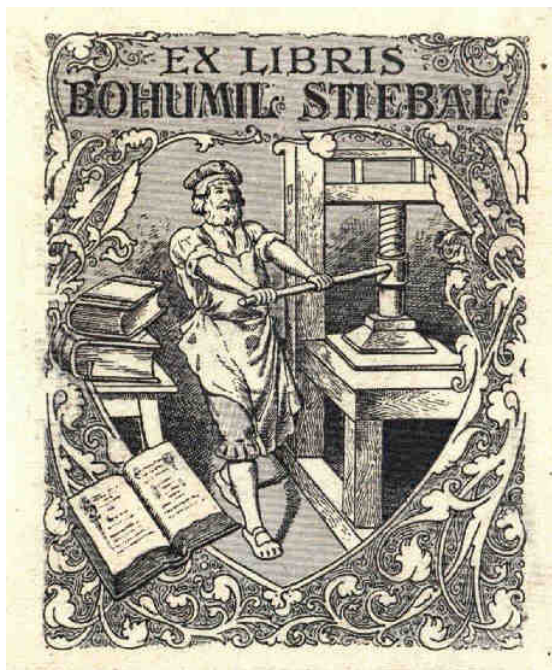
Příběh červených střevíčků - dokumentární pořad o K. J. Obrátilovi

Česká televize, Centrum dramatické, divadelní a hudební tvorby, připravuje dokumentární pořad o Karlu Jaroslavu Obrátilovi (1866-1945) s názvem **Příběh červených střevíčků**. Pořad bude vysílán v rámci komponovaných večerů na programu **ČT 2 v neděli 17. 9. 2006 od 20.00 hodin**. Režie se ujal Josef Císařovský. Dramatický životní příběh K. J. Obrátily bude zčásti ilustrován ukázkami ze sbírek Knihovny Národního muzea v Praze.

Martina Kvapilová

KDO O NICH NĚCO VÍ?

Každý z nás má ve své sbírce desítky starších exlibris, která nejsou zaznamenána v soupisech, a tak není možno určit autora, majitele či jiné souvislosti. Reprodukujeme dvě neznámá exlibris a těšíme se na vaše odpovědi.

OBRÁTILI SE NA NÁS

Až z Číny nám napsal (snad) pan **Nannan Wang**. Má e-mailovou adresu: **natedogg79@msn.com**. Vše se jeví nyní trochu nejisté, protože na moji žádost o uvedení normální poštovní adresy mi zatím neodpověděl.

Z Litvy se ohlásil pan **Andrej Manzhulo**, který nabízí sbírku 80 000 exlibris! Protože se mi toto číslo zdálo příliš vysoké, obával jsem se, že došlo třeba k mylnému připsání nuly. Ne však! Pan Manzhulo mi správnost potvrdil! Má adresu: **Andrej Manzhulo, Draugystes 33, Vilniaus raj, Bukiskiu kaimas, Lietuva (Lithuania)**. E-mail: **bukiskes33@rambler.ru**.

Z Polska by rád s námi měnil exlibris pan **Rajmund Aszkowski**, který sám exlibris vytváří. Podle zaslaných ukázek jde však o počítačovou grafiku. Má adresu: **Rajmund Aszkowski, ul. Dunikowskego 24, 65-943 Zielona Góra, Polska**.

Jch

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

Výborová schůze konaná dne **13. 4. 2006** v kavárně Skarabeus za řízení předsedou dr. V. Jandou a za účasti devíti členů výboru. Dr. Janda přivítal nové členy výboru: ing. Jana Součka, který bude mít funkci hospodáře a pokladníka a Mgr.

Martina Manojlína. Při hodnocení průběhu valné hromady přítomní ocenili příjemné a komfortní prostředí hotelu Populus. Pro příští valné hromady navrhuje někteří členové pozdější zahájení, které usnadní účast členům spolku ze vzdálenějších míst. Písemná stížnost pana S. Solaře na průběh a prostředí byla ojedinělá a předseda spolku na ni odpoví. Dalšími body jednání byla účast na kongresu FISAE v Nyonu ve Švýcarsku, některé náměty na připomenutí 90. výročí založení SSPE v roce 2008, připravované výstavy exlibris v Jindřišské věži v Praze a místo, kde bude sjezd v roce 2007. Jako delegáti SSPE na kongresu FISAE v Nyonu byli určeni dr. Janda a Mgr. Manojlín.

Výborová schůze konaná dne **18. 5. 2006** v kavárně Skarabeus za řízení předsedou dr. V. Jandou a za účasti sedmi členů výboru. Mgr. M. Manojlín předložil výtisk grafického listu, který spolek věnuje účastníkům kongresu v Nyonu a M. Humplík výtisk nového informačního letáku o SSPE s přihláškou. Výbor znovu jednal o některých akcích pro 90. výročí spolku, o účasti na kongresu FISAE a o místě sjezdu v roce 2007, které dosud není stanoveno. Výbor doporučuje, aby výstavy exlibris v Jindřišské věži v Praze, které jsou velmi kvalitní a reprezentativní, pokračovaly ještě třetí částí, aby bylo možno široké veřejnosti představit práce co největšího počtu současných umělců. Byly předneseny návrhy na spolupráci s novými členy spolku a na možnost studia zahraničních časopisů, které spolku docházejí.

M H

OZVĚNY Z MINULOSTI SSPE

Knižní značka, č. 3, ročník VI, červen 1946

Valná hromada konaná **24. 3. 1946** za předsednictví Svatopluka Samka. – Dr. Jaroslav Malý byl zvolen čestným předsedou SSPE, když ze zdravotních důvodů odmítl další práci ve výboru. Byl přijat návrh J. Hrachoviny, aby odstupujícímu předsedovi dr. Mil. Novotnému byl zaslán pozdravný přípis s poděkováním za dosavadní činnost. M. Riedl (*jednatel výboru*) navrhl, aby byla vydána bibliografie exlibris. Po ukončení jednání dr. Jar. Malý v obsírné přednášce uvedl, jakou úlohu hrála knižní značka mezi vězni koncentračního tábora a jakou posilou jim byla.

1. výborová schůze konaná **10. 4. 1946**. – Pamětní list J. Žižky bude reprodukován a přiložen ke Knižní značce. (*Byl přiložen ke Knižní značce č. 4-6 z 1. 12. 1946*). Na návrh P. Vodehnala byl Ant. Doležal jednomyslně vyloučen ze SSPE.

Koupím exlibris a novoročenky Jiřího Boudy.

Poptávka platí stále.

Stanislav Mlýnek, P. O. BOX 21, 686 05 Uherské Hradiště, tel: 606 436 922

ZMĚNY ČLENSTVÍ

NOVÍ ČLENOVÉ: 10554 Josef Werner, Dr. Otto-Eyrich Str. 1, D-83209 Prien, Německo.

OPRAVA ADRESY: 10553 Stanislav Mlýnek, P.O.BOX 21, 686 05 Uherské Hradiště.

ZRUŠENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST: Akademický malíř Dušan Grečner z Bratislavy.

INHALT:

Artikel:

Dipl. Ing. Jan LANGHAMMER, CSc. : Hundert Jahre vom Jaroslav Šváb Geburtstag
Eine Erinnerung auf den Maler, Grafiker, Illustrator und Pädagoge Jaroslav Šváb, der hat auch 270 Exlibris geschaffen hat.

Dipl. Ing. Jan HAVLÍK: Die Exlibris-Schöpfer aus dem Landgebiet von Bruntál- und Krnov

Im Artikel sind L. Gödl-Brandhuber, J. Škubna, J. Krejčová, J. Walla, L. Falušiová, F. Černý, J. Gola, L. Rusek, J. Závíš, S. Böhm, V. Jindřich, P. Charousek und D. Broďáková-Urbanová, die Exlibris-Schöpfer, vorgestellt.

Zdeněk KONEČNÝ: Helena Cejnarová

Lebenslauf von Malerin, Grafikerin und Gewerbe-Künstlerin, die auch Exlibris schaff.

Zdeněk ŘEHÁK: Die Drucke aus dem Papier von Karel Valter

Doc. PhDr. Slavomil VENCL, DrSc.: Die Trauungsanzeigen von Arnošt Hofbauer und Zdeněk Nejedlý.

Doc. PhDr. Lubomír KONEČNÝ und Jaroslava Lencová: Noch einmal zum Exlibris für Emma Destinn

Veronika BOTOVÁ: Emporium – das Ganz des Verlages in der Bibliothek zum Nationalmuseum in Prag

Mirko RIEDL: Die Sammlung von kleiner Grafik, besonders Exlibris, im Kunstmuseum in Olomouc

Ladislav DVOŘÁK: Das Phänomen von den Neujahrskarten lebt immer

Dipl. Ing. Milan HUMPLÍK: Der Nachtrag zum Exlibrisverzeichnis von Otakar Štáfl

Doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Bodio Lomnago und etwas zu den Wettbewerben überhaupt

Doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Die bulgarische und türkische Wettbewerbe

Vladimír POSPÍŠIL und Stanislav ŠEREDA: Die offene Briefe

Die Exlibris-Verzeichnisse von den tschechischen Künstler auf CD-R

Dipl. Ing. Jan LANGHAMMER, CSc. : Die Ernte von den slowakischen und tschechischen Exlibris für das Jahr 2005

Die fünf und zwanzigste Übersicht von den Exlibris, die waren zum Ausstellung in Hradec Králové von den Künstler geschickt.

Dipl. Ing. Ivan BOHÁČ: Die Exlibris auf den Reklameschilden

Die Informationsplakaten zum Ausstellung von der Kollektion XI. Triennale Chrudim 2005.

Dipl. Ing. Milan HUMPLÍK: Die Ausstellungen von Exlibris in Prag

Dipl. Ing. Jan LANGHAMMER, CSc. : Die Ausstellung von Karel Votlučka in der Synagoge in der Stadt Radnice

Ausschuss: František Másler ist achtzig Jahre alt geworden

Doc. RNDr. Josef CHALUPSKÝ: Interessante Exlibris. Exlibris von Jaroslav Vojna

Publikationen

Ausstellungen im Jahre 2006, Informationen, Fragen

Aus dem Leben der Gesellschaft: Die Nachrichten aus dem SSPE Ausschuss. Die Echos von der Vergangenheit, Mitgliederbewegung.

Seznam příloh:

Dodatek soupisu exlibris Jiřího Brázdy (1990-2005), č. 3/2006.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2006 · Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 19, 312 00 Plzeň, langhammer.jan@quick.cz.

Redakční rada: Ing. Milan Humplík, Doc. RNDr. Josef Chalupský a Ing. Ivan Boháč.

Jazyková korektura: René Keller.

Název časopisu a logo na poslední straně: akademický malíř Miroslav Houra.

Administrátor: Karel Fojt, Zdiměřická 8, 149 00 Praha 4.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645,
111 21 Praha 1, číslo účtu: 87951/0300.

ISSN 1211- 3840 · Číslo registrace MK ČR E 11475 ·

Počítačová sazba, grafická úprava a zlom: Ing. Jirí Langhammer.

Tisk: Miroslav Kratochvíl, Radnice čp. 398. Náklad 600 výtisků.

Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2006. Redakční uzávěrka příštího vydání: 31. 8. 2006.